

Силабус курсу:

ФІЛОСОФІЯ МИСТЕЦТВА

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Ступінь вищої освіти: доктор філософії

Спеціальність: 034

Рік підготовки: 1

Семестр викладання: 2

Кількість кредитів ЄКТС: 4

Мова(-и) викладання: українська

Вид семестрового контролю: екзамен

Автор курсу та лектор:

д-р культурології, проф., Смоліна Ольга Олегівна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

професор кафедри політологічних та культурологічних студій

посада

smolina@snu.edu.ua

Viber:

+38-099-349-24-55

+38-099-349-24-55

за розкладом

електронна адреса

телефон

месенджер

консультації

Викладач практичних занять:*

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

посада

електронна адреса

телефон

месенджер

консультації

* – 1) дані підрозділи вносяться до силябусу в разі, якщо практичні та (або) лабораторні заняття проводить інший викладач, котрий не є автором курсу та лектором; 2) припустимо змінювати назву підрозділу на «**Викладач лабораторних та практичних занять:**», якщо лабораторні та практичні заняття проводить один викладач, котрий не є автором курсу та лектором.

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу:

Дослідження різних феноменів культури часто вимагає, прямо або побічно, звернення до матеріалу мистецтва. Навчальна дисципліна «Філософія мистецтва», що має міждисциплінарний характер та інтегрує дані філософії, культурології, мистецтвознавства, історії мистецтва, естетики, психології художньої творчості тощо, дає аспірантам, які навчаються за спеціальністю «Культурологія» необхідний обсяг знань і навички системного аналізу мистецтва в культурі. Дисципліна передбачає дослідження взаємовідносин мистецтва й філософії. Це дослідження відбувається не суто теоретично, розумово, а й на основі аналізу та узагальнення історико-художніх фактів.

Вивчення дисципліни «Філософія мистецтва» є актуальним враховуючи науковий інтерес до пізнання сутності, природи і закономірностей створення артефактів та їх функціонування в культурі. На основі аналізу культурфілософської і мистецтвознавчої думки аспіранти мають можливість відновити образ культурної епохи, зрозуміти, що твір мистецтва – не є щось окреме, але частина культурного та історико-художнього цілого.

Навчальна дисципліна «Філософія мистецтва» спрямована на залучення аспірантів до наукової творчості, їх ознайомлення з особливостями науково-го дослідження в галузі культурології, зокрема, демонструє специфічність досліджень мистецтва в культурологічному аспекті, формує широкий діапазон професійних інтересів, сприяє самостійним дослідженням різних аспектів культури і окремих видів мистецтва.

Предметом навчальної дисципліни «Філософія мистецтва» є найзагальніші питання появи, буття та функціонування мистецького твору в культурі та культурфілософські рефлексії мистецтва.

Результати навчання:

ПРН 1. Розуміння шляхів розвитку і сучасних проблем фундаментальної та прикладної культурології, а також мистецтва в контексті культури.

ПРН 3. Знання методології культурологічного аналізу процесів, явищ, артефактів, творів мистецтва і пам'яток культури.

ПРН 5. Визначати основні напрями та закономірності розвитку культурології та культурологічної освіти в контексті світових інтеграційних та глобалізаційних процесів.

ПРН 6. Проводити аналіз соціально-культурних процесів з використанням сучасних методів моделювання та прогнозування, досліджувати культуру в її цілісності, вивчати конкретно-історичні явища культури та мистецтва, виявляти універсальні закономірності їх виникнення, еволюції та функціонування відповідно до векторів розвитку суспільства в Україні та світових тенденцій.

ПРН 18. Дотримуватися принципу «навчання крізь життя» для постійного підвищення своєї конкурентоспроможності.

Передумови до початку вивчення: Знання з філософії, історії культури, історії української культури в обсязі бакалаврської, магістерської програми або рівня спеціаліст.

Мета курсу (набуті компетентності)

Внаслідок вивчення цього навчального курсу здобувач вищої освіти набуде таких компетентностей:

1. ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
2. ЗК 3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність) та визначати шляхи їх реалізації.
3. ЗК 8. Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні проекти в культурології та дотичних до неї галузях.
4. ФК 2. Здатність досліджувати культуру як цілісність, конкретно-історичні явища культури і мистецтва в контексті культури, виявляти універсальні закономірності їх виникнення, еволюцію та функціонування відповідно до векторів розвитку суспільства в Україні та за кордоном.
5. ФК 5. Здатність до тлумачення та інтерпретації феноменів культури з використанням існуючих та власних теоретичних моделей, що передбачає переосмислення наявних і створення нових цілісних знань.
6. ФК 9. Здатність розуміти, обґрунтовувати та сприяти вирішенню проблем та суперечностей сучасного культурного процесу, культури в добу Інтернет-технологій, постмодерністської та after-постмодерністської культурної ситуації.

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1.	Предмет філософії мистецтва. Традиційна і сучасна філософія мистецтва	4/0/2	Основні проблеми і теми філософії мистецтва. Філософія мистецтва в системі наук. Проблема визначення поняття «мистецтво». Традиційна філософія мистецтва та її сучасний етап розвитку: порівняльний аналіз. Естетика як філософія мистецтва. Від філософії мистецтва до філософських теорій мистецтва.	Участь в обговоренні Індивідуальні завдання
2.	Ідея стадіальності художнього процесу та ідея історичної цілісності: проблема суміщення	2/0/2	Принципи діахронічного та синхронічного вивчення художньої культури. Історія мистецтва і філософія історії: проблема вектору художньо-історичного процесу. Від ідеї субординації художніх епох до ідеї координації. Дискретність художнього процесу і проблема міжпохвальних художніх змістів. Асинхронність стилевого розвитку в різних видах мистецтва.	Участь в обговоренні Індивідуальні завдання
3.	Художньо-історичний цикл: пошук	2/0/2	Метод фактографічного і метод реконструктивного дослідження творів	Участь в

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
	змістоутворюючих підвалин		мистецтва. Принципи виявлення художньої типології і метод кластерного аналізу. Теорія художніх ритмів В. Деонна. Художній, цивілізаційний і загальнокультурний цикли: рівні об'єктивності.	обговоренні Індивідуальні завдання
4.	Внутрішньо художні і загальнокультурні фактори художньої еволюції	2/0/2	Вплив культурних і психологічних факторів на процес формоутворення в мистецтві. «Художня форма» і «художня наповненість» в концепції Е. Панофського. А. Хаузер про комплекс стимулів художньої еволюції. Внутрішні та зовнішні пружини в утворенні екосистем М. Фуко. Можливості історичної поетики в аналізі механізмів саморуху мистецтва.	Участь в обговоренні Індивідуальні завдання
5.	Онтологія мистецтва	2/0/0	Онтологічний статус художнього твору. Поняття зовнішньої та внутрішньої форми. Художня символіка та сутність буття. Передумови онтологічного багатства твору мистецтва як відкритої системи.	Участь в обговоренні Індивідуальні завдання
6.	Гносеологія мистецтва	2/0/0	Проникність кордонів між символікою художніх образів і образів дійсності. Теорія мімезису і природа художньої виразності. Роль об'єктивного і суб'єктивного в створенні символіко-метафоричного словника мистецтва. Співвідношення «синтаксису дійсності» і «синтаксису мистецтва» в різних культурних епохах. Семіотика про знакову природу художнього образу.	Участь в обговоренні Індивідуальні завдання
7.	Естетика як аксіологія мистецтва	4/0/2	Процеси «розуміння» та «інтерпретації» як важлива умова буття художнього тексту. Рецептивна естетика про можливості реконструкції життєвого світу «іншого». Актуалізація художньої спадщини як механізм репродукування і породження.	Участь в обговоренні Індивідуальні завдання
8.	Універсалії в мистецтві	2/0/0	Культурне буття міфу і його вплив на способи художнього мислення. Історичний словник міфів і мандрівні художні сюжети. Бінарні опозиції в сфері художнього фантазування. Універсалії художньої свідомості.	Участь в обговоренні Індивідуальні завдання
9.	Мистецтво і цивілізація	4/0/2	Неспівпадіння цілей цивілізації і культури в соціологічних теоріях мистецтва. М. Вебер: розмежування суспільних та індивідуальних цінностей – причина кризи художньої комунікації. Роль мистецтва як духовно-опозиційного начала в соціологічній теорії	Участь в обговоренні Індивідуальні завдання

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			А. Швейцера. А. Тойнбі про «продуктивну напруженість» між цивілізацією і мистецтвом.	
10.	Постмодерністська філософія мистецтва	4/0/2	Особливості постмодерністського мислення та його відображення в мистецтві. Співвідношення «масовості» та «елітарності» художньої творчості в контексті постмодернізму. Некласична естетика: напрями, ідеї, втілення	Участь в обговоренні Індивідуальні завдання

Рекомендована література

1. Гатальська С.М. Філософія культури. Підручник. К.: Либідь, 2005. 328 с.
2. Григель Т. Мистецтво зупиняє час. Про актуальні передумови ідей Артура Шопенгауера. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/43557/02-Grygiel.pdf?sequence=1>
3. Скринник-Миська Д. Аналітична естетика як світоглядне підґрунтя сучасного мистецтва // Вісник Львівської національної академії мистецтв. 2016, вип. 28. С. 80-93. URL: https://lnam.edu.ua/files/Academy/nauka/visnyk/pdf_visnyk/28/10.pdf
4. Смоліна О. Війна на Донбасі в українському мистецтві: тенденції та образи / Мистецька культура: історія, теорія, методологія: тези доповідей VIII Міжнар. наук. конф. (Львів, 20 листопада 2020 р.) / НАН України ЛННБ ім. В. Стефаника, Ін-т досліджень бібліотечних мистецьких ресурсів ; ред-упоряд.: Л. Купчинська, О. Осадця; відп. ред. Л. Снісарчук. Львів, 2020. 206 с. – С. 41-43.
5. Татаркевич В. Історія шести понять: Мистецтво. Прекрасне. Форма. Творчість. Відтворництво. Естетичні переживання / пер. з пол. В. Корнієнко. Київ: Юніверс, 2001. 366 с.
6. Vocola S. The Art of Modernism. Art, Culture and Society from Goya to the Present Day. Munich-London-NewYork, 1999.
7. Tupitsyn M. Sots Art. The New Museum of Contemporary Art. NewYork, 1986.

Відеолекції

1. Philosophy of Art and Aesthetics. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=AwQE30xjYes>
2. Смоліна О. Курс лекцій з філософії сучасного мистецтва. «Філософські основи сучасного мистецтва: I половина XX ст.» Лекція 1. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=7ALPmbtLWHU>
3. Смоліна О. Курс лекцій з філософії сучасного мистецтва. «Філософські основи сучасного мистецтва: II половина XX – початок XXI ст.» Лекція 2. URL: https://www.youtube.com/watch?v=_2pXqsWlqtk
4. Смоліна О. Курс лекцій з філософії сучасного мистецтва. «Поетика сучасного мистецтва. Простір і час». Лекція 3. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=J9WhF1bvts4>

5. Смоліна О. Курс лекцій з філософії сучасного мистецтва. «Поетика сучасного мистецтва. Образ людини». Лекція 4. URL:
https://www.youtube.com/watch?v=_2pXqsWlqtk

Методичне забезпечення

1. Робоча навчальна програма з дисципліни «Філософія мистецтва» (для аспірантів спеціальності 034 Культурологія) / Укл.: О.О. Смоліна. Сєверодонецьк: СНУ ім. В. Даля, 2021. Електронне видання

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання студент може отримати визначену кількість балів:

Інструменти і завдання	Кількість балів
Участь в обговоренні	30
Індивідуальні завдання	30
Екзамен	40
Разом	100

Шкала оцінювання навчальних досягнень студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS
90-100	A
82-89	B
74-81	C
64-73	D
60-63	E
35-59	FX
0-34	F

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Під час виконання завдань студент має дотримуватись політики академічної доброчесності. Запозичення мають бути оформлені відповідними посиланнями. Списування є забороненим.

Завдання і заняття:

Всі завдання, передбачені програмою курсу мають бути виконані своєчасно і оцінені в спосіб, зазначений вище. Аудиторні заняття мають відвідуватись регулярно. Пропущені заняття (з будь-яких причин) мають бути відпрацьовані з отриманням відповідної оцінки не пізніше останнього тижня поточного семестру. В разі поважної причини (хвороба, академічна мобільність тощо) терміни можуть бути збільшені за письмовим дозволом декана.

Студент може пройти певні онлайн-курси, які пов'язані з темами дисципліни, на онлайн-платформах. При поданні документу про проходження курсу студенту можуть бути перераховані певні теми курсу та нараховані бали за завдання.

Поведінка в аудиторії:

На заняття студенти вчасно приходять до аудиторії відповідно до діючого розкладу та обов'язково мають дотримуватися вимог техніки безпеки.

Під час занять студенти:

- не вживають їжу та жувальну гумку;
- не залишають аудиторію без дозволу викладача;
- не користуються мобільним телефоном (та іншими пристроями) та навушниками для прослуховування (споживання) будь-якого контенту (інформації);
- не заважають викладачу проводити заняття.

Під час контролю знань студенти:

- є підготовленими відповідно до вимог даного курсу;
- розраховують тільки на власні знання (не шукають інші джерела інформації або «допомоги» інших осіб);
- не заважають іншим;
- виконують усі вимоги викладачів щодо контролю знань.